

N.º SOLT
5
CÉNTIMS

Veu de la Plana

SEMANARI DEFENSOR DELS INTERESOS REGIONALS

N.º SOLT
5
CÉNTIMS

SOSCRIPCIÓ

Castelló, al mes..... 0'25 ptas.
Fora, trimestre..... 1 » »

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

COLÓN, 17, 2.º

Tota la correspondencia a la Administració

SE PUBLICA TOTS ELS DISAPTES

No se tornen els originals en cara que no se publiquen

DEL MOMENT

Per fi les autoritats posantse mes a tó en els deures que sobre ella pesen, ha posat fi al jóch dels prohibits que tan escandalosament se veníe efectuant en algunes societats. Ara bé, sempre que nostres códichs els senyalen com a delit y la moral els anatematica, deu donársili a la resolució adoptá per nostres autoritats aquella entabilitat que demande tot lo que a sanejament y nóbles costums socials tendixque. Mes si en el terreno legal es just que el govèrn no sols pot si no que te el sagrat deure d' anestesiar esta llaga cancerosa que corromp les costums socials, si entrem a contemplar la autoritat moral que li puga cabre pera adoptar esta sana medida, no podrem menys que avergonyirmos veent lo desposeit d' aquella raó suprema que deu envoldre tota autoritat; el bon eixemple. Si, nostres govèrns, donant una trista nota de inconsciencia patrocinen este lucratiu y usurari jóch qu' es titula «Lotería Nacional» manteninlo en mires a calculs injusts y torpes que mos revelem l' estupit criteri de posposar les necessitats espirituals de la societat que son perennes e indispensables s' atenció si perseguim com se deu buscar la perfecció humana, a les purament circumstancial cuan no funestísimes, si tenen per objecte mantindre les pesaes càrregues d' un Estat centralizador com el que sufrim.

Pero si passem a analitzar la loteria contemplanla en relació en els demes jóchs hui prohibits, mos encontrem qu' esta fa prudents y casi equitativus a aquells, pues en ningú d' estos te la osadia el banquero per ser molt eventual el determinar els bene-

fiçis que pot obtindre mentres que en aquella s' aplega a estampar en el dorso dels billets y en números claríssims el marje de ganancies qu' en cada extracció se percibix. No; deu acabar de una vólta este viciós procediment encara que se alegue pera justificarlo els cuantiosos ingresos que percibix l' erari públich, puix ¿qué podem significar estos si a canvbi han lograt embrutir nostres costums canviant nostra pura y legendaria idiosincracia tan dignament compresa en la sobrietat y ahorro? ¿A cas no es hora ya que dixem de lamentar y posém els miljos pera arrancar al pòble d' estes tentacions tan falagueres com perniciosas? Sí; puix mentres viquem anant en pos d' esta problemática fortuna que oferix tan parcament nostra loteria y contínuem malogrando els esforços d' aquelles entitats o persones que revestides de sentiments nobles y patriótics mos senyalen el camí unich de regeneració y grandea, donarem la rao als que desesperen de tota salvació pera nostra Espanya al mateix que corroborarém la frasse de Costa de que som uns *eunucos*.

En el poema de la nostra vida necessitarem de la sana trilogía composta per el treball, sacrifici y tradició que serán mes que suficiens pera allanar nostres llejitims horicónts tot vol que resistim a aquelles tentacions contraries a lo que un sá y just viure reclame no esperem res desgraciadament de nostre Estat tal com está constituit, puix quant pareix que realice algún benefici per conducte del seus funcionaris com en la clausura de les timbes de jóch aconceix, no ya tal cosa, puix el jóch subsistix, la moral continúe relaja y el poble juaor continúe sentint 'ls

desabrits amargors del viçi gracies al Estat que se lucre en ell: no pareixen que perseguixque prohibint els aváns dits jóch mes que 'n el desig de implantar un nou monopoli pues per cap banda se veu la prpteció tutelar que deu als ciudadans, si sols consentir el despoll que puga fer ell.

(Continuará)

VINATEA.

ANYORANÇES

De seguida qu' he sortit esta matinata a la naya ampla, que rodeja l' alqueria de Carcaixent, aon descanse uns dies del tráfeh anguniós del viurer de ciutat; el panorama que se descobrix, no pot ser mes sonriuent y joyós. Als peus una replaça sombrejá per un frondosíssim anouer, cuals robustes branques, se entreteixen en les de tres figueres, que 'n cada cantó rumbejen. Esta espléndida vejetació y tanta bosqueria de fullam, que 'l ventichol de la matinata remou, donant un só de música *monorítmica* suau y agradosa, servix de ombratje a una *cénia* de moderna factura, y al rodar d' un potent rosí normando, aboquen els cadufs, glopaes d' aigua que, en boquera ampla, òmpli una gran basa de unes dotze brasaes de costat, pera comensar el rech, de les taules del teronjar. El hòrt está en la mateixa ribera del Xuquer. En front y a llevant, que casi es toquen en la má, les primeres estribacions d' aquella cordillera de montanyes, que mos aparta de Simat y Valldigna, y aon topetariem en son fons, en el Morduver y el Mongré, d' aon es fama

s' haveïn amagat els raers *sarrahins* d' este Reine, cuant bregaren en la insurrecció de Alhaguar. A Ponent y al Nort, taques de palmeres dominant el boscaje de terongers, y moreres, y les blanques alqueries; els margens vestits de piteres y de figueres de pala, li donen un aspecte de decorat oriental, que demana aquell vestuari blanch y vaporós, que tant encuadre en l' ambient que mos rodeja.

Mes surt l' hortolá del estudi de la alqueria, desenganxa el rosí, l' abeura y el fica en la cuadra, a que pasture y descanse....

Es día de festa y se disposa a anar al pòble a oir misa. Porta roba de dumenge.

Y en este punt comencen les meues anyorances.

L' hortolá se presenta en vestuari negre, com si estigués de dol. Sombrero redó negre, chaqueta, chopetí y pantaló... tot negre. ¿A qué es degut tal canvi en la indumentaria? No porten dól. Vaig al pòble y trobe a tots els llauradors, hortolans, llogats... y tots porten chaqueta, brusa, chopetí, pantalons, tot negre... Recorde que no es sols en este pòble, es en tots els pobles de la Ribera del Xuquer...; es en els pobles de la Plana, aon com si foren hòrfens de alguna gran *pèsta* o de una asoladora *lluïta*, vestixen tots de negre, estiu e ivern.

Y yo recorde les faixes rójes, les mantes vermelles, blaves, els barrets rojos o morats, els camalets blancs, calsetets blancs, vions a ralles, rojos y blanch, les faldetes rojes de grana o verdes.

Recorde en les dones el vestuari d' aparell redó. El jostillo, el jipó, els mocadors d' espomilla o de pita, de colors vius en la dona. El mocador de canonje al cap en els homens y tantes y tantes prendes de vestir, de colors alegres, que donaven un pintoresch aspecte a tota multitut de gent de l' hòrta. Y avòre de quin mòdo, aquelles jovens llauradores, en resolució en fermea y en garbo, portaven basquinyes, faldes curtes ramejades, de colors vius, jipó en mànega curta, mocador de seda o de pita al coll a cuadros, en cenefa, a floretes rojes, zardoses, groguen-

ques... es dir, sempre vistoses y alegres, y que deixaven lluir tot cuan a una doncella honesta li permet el seu propi decor... s' ofrenen en les hores, a la vista del públich en sayes llargues, bruses fosquetes, moviments pesats y encullits... volent per tal modo y tamany endresament envarat, semblar cert posar de senyoretas desllenguides, y de moviments automàtics de nina de fira.

¿A qué obedix tal mudança, que fá a uns y a atres perdre sa personalitat propia, la soltura, la fermea en els naturals y ràpits moviments propis de la joventut y que marquen sempre fòrça y salut?

¿Aón están aquells balls, dances populars tan gallardes, tan alegres y joyoses, tan animades del fandango, del ball parat, del ball perdut, de les seguidilles... y tans y tans com enjoyaven la nòstra joventut y donaven vida intensa a totes les festes del Raval? A la honestetat, a la sombra roidosa, brusenta, com fibrosa del salt, de la bolta y del bra-sejat, que dibuixa y esculpix els contorns, la hermosura y les gallardes proporcions de la plástica femenina, ha succehit el ball *agarrat* en tots els contactes, en apretons, la suau blanor de la *engronsadora*, que adorm les parelles o les mou a les voltes, a torpels de pensament o a atreviments de paraula—ya que no de obra—y sempre, sempre, al enervament de l' esperit, al aplanament de totes les energies vanes de la joventut.

Yo be sé, que tot en el mon muda y se trasmuda. Que la renovació y el canvi es la nota dominant en la vida... Mes si volém robustirla, si volém conservar-la, si busquem darliintensificació, fermea y duració, menester será, que ben capacitats del ideal, busquem orientacions sanes y duradores, y no trenquem en les ensenyances del passat, pera cimentar en fèrm les esperances del esvenidor.

¿No busquém la restauració de la llengua? ¿Per qué no lloem y enal-tim totes aquelles coses del passat, que no deüríen pedres y que els nostres germans de Catalunya conserven y conservem en esmero com la *sardana*?

Son moltes y moltes les anyorances que m' acoren, me capfiquen y fins m' abrussen al recordarles... D' algunes d' elles, m' ocuparé en altre ensaig lleuger com el present.

DR. F. CANTÓ.

15 Agosto, 1916.



Grales impresións d' un día de camp

Una campaná; un giulit, y lo tren en martja, tallant la poética hòrta castellanénca en direcció de Benicasi...

En un mal acondicionát vagó de la *púlcr*a Companyia del Nòrt, prengueren asiento l' insigne patriarca del regionalisme En Gaetà Hugét, lo redactor quefe de VEU DE LA PLANA sinyor Barrachina Camellín, y este pòbre mortal, servidor de vostés.

Ensimismats, escoltant l' autoriçada paraula del íntim patrici y l' amena conversa del amich Barrachina, alplegarem a la estació de Benicasi.

Baixarem. Serpentejant una filera de precioses veranetjans que pasetjaven per l' andén, ixquerem en búscua del carruatje de Huguét, qu' ens aguardava.

Se diritjirem a pendre un refresch y moments després, feem parada en la villa de sa propietát.

La respetáble senyora del patrici, estáva en la terraça. Li rendiren nostres respéctes.

Era nn día airetjât, en sol de bous, y celátje puríssim.

Prenguerem acomodo en dos sillons de mimbre. Huguét es ficá dintre, ab lo fi d' allaujerarse de roba.

Quedarem per un moment asoles Barrachina y jo...

Que páu mes consoladora, que devota reverencia inspira 'l mistich ambient que aci es respira... Coincidirem.

Una tibia penúmbra embauma l' estancia, acarónada per suáu temperatura. Invita a meditar...

Les remors de la propénca mar, degúdes a les saltarines y risaes onades, que perden sa magestát al enfilear brumoses la pedregosa y granítica platja, evoquen estertòrs de náufrech

y místich jocar de grans de rosari...

Un mogút vent de llevant, palmita 'ls arbres, aventant plorosa fullarànca. Les tupides persianes de la willa, bamboletjen queixúmbroses...

Ixquè Huguet acompanyát de son ilustrát fill Gaetà, qui tingué pera nosaltres tota classe de deferencies.

Raonaren un ráto... Política... mal... Guerra... pitjor... Comentarren.

Asomá la serventa, anunciant la táula. Obedirem.

Finit lo dinar. Ixquerem altra vegada a la terraça, aon mos fon servit lo cafe, en un panjút y caricaturatjåt velaor, en forma de fenomenal aranya.

Saboretjánt l'enríquit farúm del café, y aspirant lo fum del cigarro qu' es descomponia en espirals afili-granáts, fins pèdres en l'éter, junt ab la caricia de la brisa marina, entaularen colóqui.

L'autorizada y bíblica paraula del mestre, es deixá sentir...

Nostra llavor regionalista—digué—es en primer llóch, atraure a tots los que pugam; principalment als tibios; ahí está avans de tot nóstra lluita. Res de violencies; evitem en quant puguem tota polémica... Carinyo y tolerancia, han de ser nóstres armes de combát.

Hí ha que hi fer compendre, que l'únich mig de salvació a nóstre malgrát está actual, es la política regionalista, plétora de vida, de llibertáts, d'ideals redemptors...

A principi d'ivern—seguix dient—obrirem lo segon curs de classes, y tinch esperances de que hi serém molts mes deixebles qu' el curs darrer, no obstant ser aquells un número respèctable. Aquést any, tinch lo propòsit de donar també classes d'història regional, tan oblidá en nóstres dies...

Lo que li fa molta falta a la nóstra societat—diu—es un teatre, en que puguen expansionarse 'ls jovens y al ensemps fer obra regionalista, que sent regionalista, per força te que ser cultural. Pera d'assó, necessitem un casal mes grand y acondicionat. Allavors, podrem també donar conferencies y vetllades y podrem invitar... sobre tot senyoretetes, eixa, eixa si qu' es llavor fructifera;

conquerir a la dona. Qué vía mes dreta trobarem, lo día que tinguem de la banda la voluntad de la dóna...

Sobre tot—afegí—pera alcançar tots aquests propòsits que he enumerat, y al plegar al cim de nóstres aspiracions, se necessita constancia, molta constancia; estudis, y principalment, com he dit avans, carinyo, condescendencia... En una paraula, política d'atracció.

D'aquést modo, no mos crearem enemichs... y si els tenim, supost que pera les cases nobles y santes sempre 'ls hi ha, no 'ls donarem lloch a que mos combatixquen.

¿No creuen vostés que d'aquesta forma es com nóstre ideal regionalista s'aixecará victoriós...?

Asentirem convençuts, es una inclinació de càp qu' era una reverencia 'l mestre.

Les paraules d'En Gaetà, evocuen l'edát bíblica, en que Moisés mostrava 'l pòble les santes taules de la Lley de Deu. Tal es sa paraula sensata, precisa, plena de clarors redemptóres...

Lo día del diumenge passat, el recordarem com una caricia de mare...

¡Insigni patrici; tú eres lo grand apóstol que has de redimir a aquesta Israel!

FRANCESCH ALLOZA.

EL CUENTO DE LA SEMANA

Rarres d'homens

En aquelles hores de la nit, lo quiosco de refreschs cobrava una animació que careixie de día. Els velaors de marbre escampats per aquella plaça empedrá estaven tots ocupats; en hu d'ells uns jovens raonaven en veu alta.

Tenia la paraula Quico Cardo. Alt, sech, de mirá simple y desviá, vestía de negre. Tocave lo punt de la seua novia, calorós, com furiós y brau. Brófech de llenguaje incivil, endressave una tana de vocablos gráfichs a Pere Alepo rival d'ell segons día, que s'atreví a enviarli a la seua novia, res menys que una carta eu lo principi dels seus amors. Cardo s'exaltave, pegava brams fent qu'els de les taules apropaes es fixaren en ell y obligant a sons companys a endúrse-lo al paseig

del pòble, y allí Quico Cardo se se desahogave contantlos una vegá mes la dijosa cantinela de la qu' ell era algo mes que protagonista... ¡El preferit!

La novia de Cardo era modisteta, seria; tenia un aire de reculliment bobo y es preuave de llèsta, parlant pòch. Mes en canvi poseie una hermosura algo exótica en son cós y guapeça de tipo; pero sa cara no responie al conjunt nomenat, sen mes ordinaria y basta.

Anave a trevallar a un taller del carrer de la Peixquera, aon se reunie 'n altres chiques ab les que passechave a la tardor per els carrers del pòble.

Prop de sa casa vivia Pere Alepo, y al que coneixia de tota sa vida, tant que les families d'ell y d'ella eren amigues, y ells dós se tutejaven.

Pepeta Hénrris, que tal era el nom de la novia de Cardo, sentia per Alepo un carinyo de germanor d'el qu' ell també participava, y qui sap si—Pere Alepo no haguera tengut aquell amor desmedit per sa profesio el carinyo de germanor s'hauria trocat per un altre mes ver y fondo. Pero Pepe Alepo era home,—encara que ideal y romántich—pòch propens a malgastar el temps en falories com ell día.

Y en aquèstos termes les coses, es presentá un día Quico Pardo a demanarli a la que ara era novia seua, relacions.

El carinyo que Alepo sentia per Pepeta, al vòrela al costat d'un gich s'encabriolá rebelantse y en un moment de propensio quimérica, la escrigué una carta en la que li declarave que son carinyo esclatave 'n flor de passió...

Era ya tart, Pepeta Hénrris no se perteneixia.

Transcurrien els amors de la parella en la mes fòfa vulgaritat. Quico Cardo sempre exigent, tenia a sa novia dins lo puny y sa vida discurreix de casa la mestra a casa els pares en aquelles vetllaes soses, fredes, en les que apenes se parlave y que per lo regular ell s'adormia mentres ella cosia.

Pepeta Hénrris veia vindre lo calvari sosegá; portaria la creu y serie mártir. Al cap y al fi alló no tenie remey y per altra part Quico Cardo demostrave grand amor per ella, encara que de mòdo prou ordinari.

Han passat ya dos anys... Aquesta vesprada Pere Alepo m'ha pregat qu'el acompanyara 'l cementeri a visitar el cadàvre de Pepeta Hénrris, mòrta per fermalera malaltia.

Vist la difunta lo traje de Lourdes, estant mes guapa qu'era en vida. De la blancor nítida del vestit, emergix sa pàlida cara que te los tons vérts de les verjes del Greco.

Son ya les hòres de la pòsta del sol. Pèls finestrals del depòsit es filtra llum dorá que ho entone tot en una claror aúrea, beatifica y espiritual. Se respire perfum d' aützenes y lliris que rodejen la mortalla.

La serenitat vesperal d' aquestes hòres y aqueste llòch, sols es torbat pèl passejar ràpid de Pere Alepo que creue de banda a banda la cambra tétrica... Ya lo sol s'ha amagat. Per la part de ponent s'estiren núvols plomíços y rojenchs heraldos de ventitjol. Les tenebres de la nit se inicien.

Apenes fá una semana del entèrro de Pepeta Hénrris. Pere Alepo, desde d'aquella vesprá espectral, no ha eixit de casa. Sa debilitat, ha tingut moments de febra y deliri, y fins s'ha patit en sa familia per si perdíe la raó, sòrt que la constitució física de Alepo es fòrta y ha vençut a la enfermetat.

Demá pèl vespre eixirá cap a un balneari.

El tren que porte al Balneari de les Roquetes a Pere Alepo, s'esfume ya pèl colse que fa la vía en un camí que mòr en l'hòrta.

La vesprá es dumengera y calmosa, digna filla d'un día agostenyo. Per la redolá de la estació hi ha un paseig públich, umbrós y policromo. Es l'hora de mes animació; la gent jove paseje ufana y galana ses preuades bellees que *embabuquem...* Así y enllá esparramaes, hi han tauletes aon se ven horchata, y aon les chicones, se aveeten en lo palmito ab un furor com si se desafiaren. Brille lo sól en intensitat decadent y sa llum se filtre pèl mallat que fan los arbres dibuixant en lo pis signes taquigrafichs y extravagants... De sobte he enconrat front a front a Quico Cardo que curat de la espan-tá que li causa la pòbra Pepeta, va 'l costat de un altra en mòlta parsimonia.

Quico Cardo ha passat musitant als oits de la nóva mártir, dolçes paraules de pleitesia.

Un eco desvahit ha murmurat. ¡Bah!... Rarees d'hòmens!...

VICÉNT ARMENGOT.

Castelló y Agost.



VERSOS DE PATRIA

A MARIÁN FERRANDIS AGULLÒ

Vingáu bons patriòtes; Valencia os necessita
vingáu blandint la llança, puix s'ha de guerretjar.
Vingáu plens d'amor patri pera posar la fita
que diga 'l Centralisme ¡d'ací no has de passar!

¡D'ací no has de passar! qu'está nòstra Senyera
y a l'ombra de ses tèl-les estém tots amanits
per' fer de la batalla principi d'una Era
de glòries per' la Patria. ¡Vingáu els adelits!

Vingáu que ja se os crida per l'hòrta y la montanya
oixcau les notes bèliques del còr del alçament.
Que vinga el brau patrici per' l'inicial haçanya
y ens pòrte a la victòria del just deslliurament.

Posém l'ensenya patria ben alta y ben gloriosa
prengám los mots heròics per norma y per penó;
siám fòrts com los singles del mont Penyagolosa
qu'es l'única manera de véncer al lleó.

La guerra mes sagnanta que sia nòstra guerra
no 's deixe pel Reyalme tan sòls un bórt bogi;
puix ells ens feren d'esta miraculosa tèrra
cuan los furs ens robaren lo mes greu perjüi.

Farém la gèsta patria matant ab valentia
si 'l Cós del Centralisme s'opósa de mal grat
qu'es causa la noblessa de la valenciana
de vore com se xuplen la sanch del pòble honrat.

Llicám en nòstra història les pàgines glorioses
que feren les mesnades del Rey Conqueridor
y sien per' nosaltres llegides profitoses
qu'ensenguen foch y flama al fòns de nòstre còr.

Voltém legiões invictes a fer les grans proeses
d'honor y valentia d'Entença i Berenguer
y alçém ab alta jòia, ¡germans de les grandeses!
la llança ab l'entusiasme del Crit del Palleter.

Lluitém fidèls patricis que l'hora es ja sonada
aném a la victòria qu'es nòstra en temps ben bréu.
¡Si es mòr, morir ab glòria! Pensém que la Glassada,
la vida, en lluyta brava, tallá 'l valent Roméu.

Vingáu bons patriòtes qu'está nòstra Senyera
en jòrn de guerra Patria y a punt de pertirir.
Vingáu a dòlls los hòmens; vingán fets una fèra
qu'ensenya tan preuada, guanyar ha y no morir.

Carles Salvador.

Valencia y Agost, 1916

SECCIÓ ARTÍSTICA

IGNACI ZULOAGA

«Se dá el caso peregrino,—escribie Perez d' Ayala en la revista «Gran Mundo», finida ya,—que el pintor reputado como más español fuera de España, apenas se le conoce en su patria.»

Y aixina ocurríe. Hui dins de lo que cap degut a la guèrra europea que mos ha portat cap a Espanya, de la seua expossició de Çarogoça y dels estudis en qu' els crítichs s' han ocupat d' ell se pot dir que ya no está tan ignorat.

El intelectualisme espanyol front al art del pintor eibarrés ha llavat passaes diferencies, fent un acte de desagravi que bé mereixíe aquell que tingué qu' emigrar de sa tèrra a causa de sa manifestació pictòrica masa tràgica y umbrosa pera els espanyolistes flamencos.

La fiòr de mes mérit d' aqueste moviment d' apropament a Zuloaga, es un llibre de Joan de la Encina, notable y ben informat crítich d' art que escriu en lo semanari «España», llibre que recomanem als nòstres lectors.

Editat per la Biblioteca Art Espanyol de Barcelona conté l' estudi raonat y precis, no ya de la psicologia zuloaguesca sino també 'l de la llibertat, mon y manera del pintor que done a la seua producció la nota mes sintética de lo que podriem dir art nacional, un no sé qué, que fá de la seua estética algo profund y turbollench, tumultuari moviment en espiral que plasme 'n els seus cuadros la realitat espanyola tal y com ell la sent y estudie.

Es Ignaci Zuloaga el pintor per excelencia de la meseta castellana. Aqueste tema es el qu' ell desenrolle millor, en mes briositat y el que mes se acople al seu temperament fòrt y robust.

Homens y paisatge viuen aci una vida d' alucinació espectral, sa pintura pèrt brillanteç y decoració residix en un ambient extrany y afligit que acongoixa, se fá fosca, tremolosa, a vegaes, aspenca tendint al

simbolisme y carrega moltes voltes de subjektivisme.

¡Oh, el pintor del desèrt castellá!

Es en aqueste aspècte de la seua pintura,—sense menypreuar els altres,—aon se manifeste 'l Zuloaga tètrich y dramátich de una manera mes sobria y convençuda, aon se fá mes interesant encontrantlo retallant les figures que aci en part s' apropen a la caricatura, aon el dinamisme de la seua pintura se fá mes visible donantmos una interpretació de Castella la mes emocional y fòrta que coneixem d' hasta hui. Tal es el caràcter d' aquesta Castella qu' ell pinte.

Mes aquesta vissió de Castella te mes elocuencia y desolació en els simples paisatjes sense figures, (Cuellar, Burgos, Turegano,) són paisatjes sense hóra lluminica y sense lloch encara que porten el nom de un puesto concret. No son forts al modo impresioniste pero tampoch al modo classich d' un Lorena. Si algo recorden, y de una manera vaga, son als paisatjes del Greco.

¡Quina emoció mes fonda mos dixen!

Es Castella la de la gleba. Les muralles d' aquestos pòbles, ses runes, vos parlen en un llenguaje tràgich y llastimòs de grandes passaes que presentíu... Trascendixen d' ells de ses notes argentaes, dels grans núvols rodans que omplén el horiçont, una melenguía y aflicció que vos entristix.

Veem en Zuloaga un cas d' assimilació d' hasta ara no conegut, ha reunit en ell elements de Velázquez del Greco y Goya, incorporantsels a sa facultat creadora que construiu eixes fórmules series y aquilataes, fòrtres que fan que la seua pintura no s' olvide ya després de haverla vista.

La influencia que mes se note en ell es la de Goya. Els seus cuadros recorden la factura de darrers del segle XVIII y principis de XIX. Unes vegaes son eixes dones de mantellina

de blonda; la manera de compondre unes altres, recorden al autor dels «Caprichos».

Y no es Zuloaga a pesar d' aquesta assimilació un ecléctich del art nacional, puix fixammos bé vorem qu' els seus cuadros consten d' elements del triunvirat de pintors avans nomenats, mes aquestos elements han passat per la facultat creadora de Zuloaga fent que sons llenços siguen de una manera d' hasta hui no coneguda.

¿Quin es el mon de Zuloaga?

Dançaors, dones de rumbo, honestes y linajudes dames, celestines, velles, brúixes, cheperuts, toreros, vaquers y anacoretas. Aquesta bona gent es lo que veem desfilar per les seues obres, meditatius sempre y serios, molt serios com portaors de una missió mes grand y pausable que la de simplement fer de modelos.

La seua técnica es com un teixit de pincellaes llarges enrrollans que modelen de un modo sintétich y segur poch comú en la pintura de nòstra época.

Els fondos tenen pera Zuloaga tanta importancia com les figures; son el complement... Miren aqueste cuadro en que la figura s' arreplege cap a un costat dixant al fondo tota la importancia del llenç, y no porque 'l pintor aixina ho vullga. Aquesta es la Espanya que cree 'ls homens y els arracone.

En la pintura de la tragèdia está sublim, té una sátira que sols recorde a Goya y Quevedo. Eixe mataor «Corcito» «Torero de pueblo» o la «Victima de la fiesta» son un drama que comence en escenes de rumbo y alegría. Aquestos cuadros que fora d' Espanya han elevat el nom del pintor com hu dels primers, tenen tot el verisme de lo que tristement se diu festa nacional.

El picaor atravesant la meseta castellana desolá y compasiva mos done tóta la intensitat y barbarisme de la festa trocat en pietat y llàstima al pobre picaor y cavall derrençliats que van a la mort vestits d' or.

Es el mes grand poema plástich de la tragedia espanyola.

Ademes de la vissió parda de Castella y la ruda de la tragedia, te cuadros valents de color com es el

de la «Vendimia» retratos en cantitat y calitat y dones nûes, aon encontrem al Zuloaga mes humanitari y civilçat, si mos se permetix diro en eixos termes. Encara que no tan personal e identificat.

El caràcter especial d' aquesta publicació no mos permèt extendremos mes sobre 'l pintor de la Espanya nègra, què quïças sigue la més real de les Espanyes.

GRECO.



Un poble energich, que ale-na en sa llengua, en ses aspiracions y per consigüent també en sos interesos materials, sempre s' esforçará en recobrar sa autonomia nacional, porque ella es la que garantix l' originalitat de la seua civi-liçació.

FERRÁN AUGUST BEBEL.



COMENTARIS

Refetor de pòbres en Villarreal

S' estàn ultimant els trevalls en prò d' un refetor de pòbres, qu' es projecta establir en la vehina ciutat.

En lo programa de festeigs que s' han de celebrar ab lo fi d' aportar fondos pera el mateix, figuren, entre altres, festival cicliste, tómbola, vetllada teatral y postulació popular per les senyoretas.

No es podia esperar menys dels nobles sentiments caritatius dels villarrealenchs, y desd' ara augurem, que lo que per huí es proyecte, dins de poch será una realitat, que posará a grand nivell, a nostres propenchs vehins.

Hu dels que mes han col-laborat en prò de tan benéfica obra, es nòstre estimat amich e ilústre periodiste Bosch Pons.



May se té raó contra la llengua.

MARIÁN AGUILÓ,

PRECHS Y PEDRAES

Compás d' espera

El quefe de la majoria republicana En Fernán Gasset, se ocupá en la sessió del día 18, del assunt de la llum y l' aigua, tractat per *casí* tots els periódichs locals.

Tingué frases de consideració y elogi pera la premsa, reconeixentli el dret a la investigació municipal qu' estava portant a efecte y oferint a la mateixa en nom de l' Ajuntament, cuants datos relacionats ab esta cuestió li feren falta o interesaren, coses éstes que 'n la petita part que 'ns toca, li agramim; mercès que fem extensives al senyor Gimeno Michavila, digne alcalde accidental.

Diguè que s' estava confeccionant un extracte dels conters, pera donarlo a coneixer al públich, lo que mos complau per ser lo únich que nosaltres demanavem.

Ara a esperar el *pequeñísimo folleto*, pera poder parlar; y si es digne de alabances, mos tindrem per molt honrats al poder aplaudir la llavor realçá per nòstres concejals, com a vers aimadors de nòstra Patria que som.

Es digne de notar la diferencia notable qu' existix entre lo qu' digué el senyor Gasset y lo que escrigué *El Clamor* al parlar despectivament de *dos semanarios que por baldón de este pueblo liberal ven la luz pública...! semanalmente, etc. etc.*

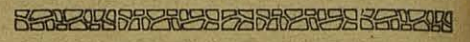
Després de brillantíssims exercicis ha ingresat en el digne Cos de Correus, nòstre benvollgut company y entusiaste valencianiste, Diego Perona Martínez.

Inútil significar al estimat amich l' alegría que 'n esta casa causá la fausta nóva, per lo que de tot cór el felicitem; felicitació que fem extensiva a son respetabilíssims pares N.^a Josefa y En Joan.

Algo molt desagradable ha ocorrit en Geroña. Res ham de afirmar quant ya les autoritats estàn juçgant l' actuació de cèrts elements. Sí tenim que fer constar qu' estem al costat de nòstres germans de Geroña, pera tot. Y pera donar a entèn-

dre la importancia de lo que ha pas-sat, copiem: «Les tropes continúen acuartelaes, y si ix algún oficial o sargento del seu domicili, ho fa ab gran luxu de precaucions acompanyat per numerosa escolta de ordenances o soldats».

La premsa madrilenya encara no ha dedicat ningún comentari als sucesos de Geroña. Si en lloch de onze trevalladors gerundenses foren onze toreros els ferits ¿cóm plorarien els editorials y els telegrams la tragèdia?



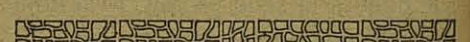
No hi ha major sacrilegi ni cosa mes inútil que pretendre engrillonar lo que Deu ha fet espiritual y lliure: el verb humá, resplandor feble y mig esborrat, pero resplandor al fi, de la paraula divina.

MENÉNDEZ Y PELAYO.



L' acreditada tenda de Lluís Catalán (El Morito), mos fa saber que per la excesiva venta del popularetjat Champagne, y no podent atendre als moltissims compromisos qu' el abrumen, dintre de poch, establirà un casal, pera 'l exclusiu despaig del enmentat vi.

Huí, seguix encara despatjantlo en son comerç, Colón, 61.



ADMINISTRACIÓ

CORRÈU

F. J. V. Sagunto.—Queda en cartera pera la primera ocasió.

F. C. Valencia.—Mil mercès. VEU DE LA PLANA tindrà a molt d' honor el publicar els trevalls qu' ens anuncia.

J. B. B. Barcelona.—El seu article es conforme. Eixirá sens falta el número vinent. Esperem no 's farán de tardar els demés trevalls. Saben vosté y els demés companys de causa, que poden incondicionalment manár.

A. P. CH. Villafranca.—Rebut treball. Imposible anar en aquest número. Rebis un fort abrás de tots nosaltres.

E. M. Valencia.—La lletra seua del 22 fon contestá.

Castellón: Imp. J. Barberá

Línea de Vapors

TINTORÉ**BARCELONA**

Servici fixo y semanal entre Castelló y Barcelona

PER LO MAGNIFICH VAPOR

FRANCOLI

Travesia rápida.—Llum eléctrica en tot lo barco.—
Telegrafia sens fils. — EXIDES: De Castelló, Dumenge 11
matí. — De Barcelona, Dimats vesprá. La càrrega s' ad-
met en Barcelona, el dilluns; en Castelló, el dimecres.

Pera informes a Domenech Cert S/A, Plaza de la Paz, 3

CASTELLÓ

Paseig Colón, 11.—BARCELONA

Llibrería Religiosa-Escolar

DE

FRANCESCH S. SOLER

Nou y modern establiment. Material de debuix y es-
critori Llibres de texto pera escoles y demés objectes ab
la matjor economia posible.

5, Colón, 5

Droguería

LA ARAGONESA

= DE =

:: Lluís Gomez Molinos ::

64, Colón, 64.—CASTELLÓ

Complet surtit en perfumería del pais y extranjer. Dro-
gues, Colors, Barnisos, Pincells, Artículos fotografichs y ma-
quinaries.

Venta exclusiva de Alcohol SOL y Colonia ESA



Lampistería

DE

PERE FECED

Inmens surtit en aparatos pera gabinet, saló y mentjaor

Ventiladors, Planches, Cazos y Contadors eléctrichs

Lámpares de Filament metálich de 5 a 50 bujies

González Chermá, 78

CASTELLÓ**Eduard Viciano**

Confecció de manteletes d' estiu de tots
els preus. Gran surtit en adorns pera les
mateixes, en túl y pasamanería.

Esta casa adapta sons patrons al estil de
cada poble.

Preus specials pera la reventa.

Caballers y Colón.

VACANT

Panyería y Sastrería

DE

Antoni Soliva

Altes novetats en géneros pera caballer
ressibits pera la present temporá.

Confecció esmerá y preus economichs

Colón, 11.—Castelló

Diu **BUSUTIL**

que tots els elegants coropren en sa casa. ¿Sabéu per qué?
perque **BUSUTIL** es el que ven mes ba-
rato, te més surtit de modes y se contenta en que el seus
compradors estiguen contens encara que pergue.

Moderna y Lujosa Confitería y Pastissería

DE

Vicènt Blasco

Especialitat en tortaes «Mokas» ramillets y dolços de
fruita.

González Chermá, 56**LA PRIMITIVA****Droguería y Comestibles**

Gran surtit en Drogues, Perfumería, Broches y Pintu-
res metáliches pera fondos de barcos, de la acreditá mar-
ca OVELING.

Complet surtid en tot lo ram de Ultramarins.

Cafés tostats diariament.

Vicent Calatayud

Canalejas, 11 --GRAU DE CASTELLÓ

VACANT

TOS... TOS... TOS..

Les PASTILLES MONSERRAT curen tóta afecció del sistema respiratori, tos, bronquitis, asma, dengue y catarrros, per crònics que siguen.

Venta en Farmacies y centres de específichs. En Castelló FARMACIA DE JOAN A. PASCUAL, San Félix

BAR INGLES

Establiment reformat a la moderna. Servici esmerat. Sopars pera eixides de teatre y cine.

Cerveces y eixarops del país y extrangers.

Domingo Montesinos

González Chermá, 42

Casa de SANCHO GERMANS

(SUCESORS DE ENRICH TÁRREGA)

Gran surtit en comestibles fins y en tots los géneros concernients al ram de

ULTRAMARINS

Diariament resibim los millors articles indicats pera la present época.

Depositari exclusiu de la Cerveza Petry

36, Plaça de la CONSTITUCIÓ, 36

Sabateria

DE

JAUME GONZALEZ

Calçats de última novetat. Especialitat en el calçat a la mida.

Imens surtit en calçats de lujo.

20. Ensenyanza 20

"LAS CUATRO ESQUINAS"

Droguería de

JOSEPH ROYO

Perfumería, Drogues, Articles fotografichs.

BAR FORNOS

Café extra, Vermouth Torino, Eixarops, Licors de los millors marques, Cerveces del país y extrangeres. Depositari exclusiu del SIDRAL TEIXIDÓ.

Joseph Segarra

G. Chermá, 84 — Castelló

Transports de totes classes

Máquines, calderes, y ferros per tonellaes. Conductor especial y embalaor de mobles.

J. VIDAL Y FIGGS

Pi y Margall, 57 y Obeisco, 8.—Castelló





Les millors
MAQUINES
de
COSIR
son les
máquines
"Pfaff,"

DE

Antoni Mercé

COLÓN, 64

CASTELLO



BASAR DE FERRETERÍA Y QUINCALLA
Especialitat en objectes pera regals y de peixca.
Lo millor surtit en palmitos pera la present época.

Emili Martí.--Colón, 27

Automóviles Castellonesos d' Alquiler || Garage: Lluís Vives y E. Viciano

Construcció, alquiler y reparació de BICICLETAS. Automóviles de propietat. Grands facilitats, casilles independents, llavaor y fosos. Stock Michelin.

RUSSELL ECROYD NEILD

Nou y grand taller, Lluís Vives, 12 al 20 y Escultor, Viciano 14 al 26.—CASTELLÓ

